

Årsrapport personligt ombud 2022 Maj 2022

Dnr. 3.1.1-253/2022

start.stockholm

Årsrapport personligt ombud 2022
Maj 2022

Dnr: 3.1.1-253/2022

Utgivare: Socialförvaltningen
Kontaktperson: Paulina Slazak

Sammanfattning

Verksamheten med personligt ombud riktar sig till personer med långvariga och omfattande psykiska funktionsnedsättningar som har behov av särskilt stöd för att kunna tillvarata sina rättigheter i samhället. Ett personligt ombud arbetar på uppdrag av den enskilde och fungerar som ett redskap för att stärka den enskildes tillit till sig själv och därmed få bättre kontroll och makt över den egna vardagen.

Ett syfte med rapporten är att ta tillvara personligt ombuds kunskaper om systemfel och samverkansproblem. Uppgifterna i årsrapporten är hämtade från stadens redovisningar till Länsstyrelsen i Stockholms län.

Några av de systemfel som rapporterats på handläggarnivå är att handläggare saknar kunskap och kompetens om funktionsnedsättningar och dess konsekvenser. Ett urval av de systemfel som rapporterats på lokal nivå är personalomsättning och bristande personalkontinuitet inom både den landstingsfinansierade psykiatrin och inom socialtjänsten.

Den pandemi som bröt ut under 2020 har påverkat samhället i stor utsträckning, vilket även de personliga ombuden har uppmärksammat. Man har både sett ett ökat inflöde av personer som söker sig till personligt ombud, men också att de personer som tar kontakt med verksamheterna har komplexa behov och stort behov av stöd. De personliga ombuden har även lyft det digitala utanförskapet för denna målgrupp som ökat i en tid där digitala verktyg används i större utsträckning.

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund	5
<i>Vad är personligt ombud?</i>	5
Personligt ombud i Stockholms stad	6
<i>Stockholms stads organisation av personligt ombud</i>	6
<i>Personligt ombuds ledningsgrupp</i>	7
<i>Redovisning av uppgifter om målgruppen 2021</i>	7
<i>Enheten för hemlösas arbete med att nå ut till kvinnor och nya målgrupper</i>	8
<i>Kontaktorsaker</i>	9
<i>Förändringar i målgruppen under 2021</i>	10
<i>Uppmärksammade brister under 2021</i>	10
<i>Brister på handläggarnivå:</i>	11
<i>Brister på lokal nivå:</i>	11
<i>Brister på central nivå:</i>	11
<i>Åtgärder</i>	12
<i>Covid-19 och dess påverkan på verksamheterna för personligt ombud</i> ..	13
Slutdiskussion	13

Bakgrund

Vad är personligt ombud?

I samband med psykiatrireformen bedrevs försöksverksamhet med personliga ombud på tio orter i Sverige. Socialstyrelsen utvärderade verksamheterna och resultaten var goda för de klienter som fått stöd. År 2000 beslutade riksdagen att verksamheter med personliga ombud skulle permanentas och göras landsomfattande.

Personligt ombud är ett stöd som riktar sig till personer över 18 år med psykiska funktionsnedsättningar som har betydande och väsentliga svårigheter att utföra aktiviteter på olika livsområden. Den som får stöd av personligt ombud ska ha ett sammansatt och omfattande behov av vård, stöd och service, rehabilitering och sysselsättning. Det ska dessutom finnas ett behov av långvariga kontakter med socialtjänsten, primärvården eller den specialiserade psykiatrin och andra myndigheter. Det finns inget krav på att den enskilde ska ha en psykiatrisk diagnos.

Ombuden arbetar på den enskildes uppdrag och är fristående från myndigheter och vårdgivare. De arbetar inte med myndighetsutövning eller vård- och behandlingsinsatser. Tjänsten är kostnadsfri för den enskilde och föregås inte av biståndsprövning. Tjänsten fungerar som ett redskap för att stärka den enskildes tillit till sig själv och därmed få bättre kontroll och makt över den egna vardagen.

Verksamheten med personligt ombud ska enligt SFS 2013:522 stödja den enskilde att så långt det är möjligt uppnå följande ändamål:

1. ha bättre möjligheter att påverka sin livssituation och vara delaktig i samhället,
2. ha möjligheter att leva ett mer självständigt liv och få en förbättrad livssituation, och
3. ges möjligheter att få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service på jämlika villkor samt rättshjälp, rådgivning och annat stöd utifrån sina egna önskemål och behov.

Verksamheten syftar även till att

1. få myndigheter, kommuner och landsting att samverka utifrån den enskildes önskemål och behov, och

2. ge underlag till åtgärder som kan förebygga brister i fråga om att den enskilde kan få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service.

Verksamheten ska bedrivas så att samverkan mellan huvudmän kommer till stånd utifrån den enskildes behov. Den ska också bedrivas så att samverkan omfattar patient- brukar- och anhörigorganisationer. Anhörig- brukar- och intresseorganisationerna kan ha en viktig roll för att nå de klienter som har störst behov, och behöver stöd av personligt ombud.

Insatserna som ombuden ger ska vara samordnade och ges efter att den enskilde har varit delaktig i planeringen av stödet. Bara i yttersta undantagsfall arbetar ombudet med fullmakt från klienten, och då bör arbetet vara begränsat i både tid och innehåll.

Ombuden upptäcker ofta brister och hinder i samhällets stödsystem när de arbetar med de enskilda. Det ingår också i ombudens arbete att identifiera och rapportera de brister i serviceutbudet, som gör att enskildas behov inte blir tillgodosedda. Dessa deltar på så vis indirekt i strukturpåverkan genom att vara katalysatorer för brister och fel i välfärdssystemet.¹

Personligt ombud i Stockholms stad

Stockholms stads organisation av personligt ombud

Stockholms stad får statsbidrag för att bedriva verksamhet med personligt ombud. Förutsättningarna för att få statsbidrag regleras i SFS 2013:522 (Förordning om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar). Varje år rapporterar staden uppgifter till Länsstyrelsen. Uppgifterna i den aktuella årsrapporten är hämtade från 2021 års rapportering till Länsstyrelsen.

I Stockholms stad bedriver stadsdelsförvaltningarna och Enheten för hemlösa personligt ombud i kommunal regi.

Verksamheterna har organiserat ombuden i områdeskontor: ett för de södra stadsdelsnämnderna (Farsta, Skarpnäck, Enskede-Årsta-Vantör, Hägersten-Älvsjö, Skärholmen) samt innerstaden (Kungsholmen, Södermalm, Norrmalm och Östermalm). Söderort hade fem personliga ombud under 2021 och innerstaden hade fyra

¹ Socialstyrelsens meddelandeblad, nr 5/2011

stycken. Utöver detta finns det ett områdeskontor med upptagningsområde Hässelby-Vällingby och Bromma, som hade två personliga ombud under 2021. Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta hade ett ombud i vardera stadsdelsnämnd. Socialförvaltningens enhet för hemlösa har även de en egen verksamhet med två personliga ombud. Antalet personliga ombud är oförändrat i staden sedan föregående år.

Personligt ombuds ledningsgrupp

Enligt SFS 2013:522 ska representanter för kommunen, landstingets primärvård och psykiatri, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan ingå i ledningsgruppen. Även patient- brukar- och anhörigorganisationer bör erbjudas att ingå i ledningsgruppen.

Ledningsgruppens ansvar är att arbeta strategiskt för att använda ombudens kunskaper och erfarenheter för att förbättra villkoren för hela gruppen personer med psykisk funktionsnedsättning. Det gäller i såväl den kommunala socialtjänstverksamheten som i den samlade rehabiliteringen av personer med psykiska funktionsnedsättningar.² Den huvudsakliga uppgiften är alltså att uppmärksamma och åtgärda systemfel, inte att leda verksamheten.

Stadens ledningsgrupp för personliga ombud finns i Samordningsförbundet Stockholms regi. Möten hålls två gånger per år med representanter från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, regionen, enhetscheferna för de olika områdeskontoren, ansvarig utredare på socialförvaltningen i staden samt representant från brukaorganisationer.

Redovisning av uppgifter om målgruppen 2021

Totalt hade 589 personer stöd av personligt ombud under 2021, vilket är en minskning med 36 personer från föregående år. Av dessa var 261 personer nytillkomna under 2021 och resterande hade haft stöd även under 2020. Totalt avslutades kontakten med 261 personer.

Vid eventuell kö, vilka vissa områdeskontor och stadsdelsnämnder har haft under 2021, prioriteras barnfamiljer och personer som riskerar att bli bostadslösa. I det fall det har uppstått en kö har kötiden till personligt ombud varit mellan en till fyra månader.

Innerstaden är det områdeskontor som har flest antal klienter med totalt 186 individer aktuella för personligt ombud. Totalt sett över staden fick 309 kvinnor stöd av personligt ombud under 2021,

² Socialstyrelsens meddelandeblad nr 5/2011

vilket motsvarar 52 procent. Motsvarande siffra för män var 280 personer, vilket är 48 procent. Dessa siffror följer målgruppen inom socialpsykiatri i stort. Antalet kvinnor är överrepresenterade vid områdeskontoren i söderort, Hässelby-Vällingby/Bromma och Rinkeby-Kista. I Spånga-Tensta var könsfördelningen jämn. I innerstaden och socialförvaltningens enhet för hemlösa var män överrepresenterade.

Enheten för hemlösas arbete med att nå ut till kvinnor och nya målgrupper

I rapporteringen till Länsstyrelsen från socialförvaltningens enhet för hemlösa framkommer att man lämnat förslag om att vidta särskilda åtgärder för att i större utsträckning öka tillgängligheten för kvinnliga klienter. Verksamheten har uppmärksammat att det kan vara svårare för kvinnor att söka sig till enheten för hemlösa på grund av en större utsatthet. Kvinnor kan exempelvis dra sig för att söka kontakt med enheten för hemlösa på grund av en rädsla för att träffa förövare i väntrum eller i anslutning till mottagningen.

För att göra personligt ombud mer tillgängligt för kvinnor föreslår ombuden på enheten för hemlösa att avsätta en dag där mottagningen är reserverad för enbart kvinnor. Man föreslår även en ökad samverkan med Pelarbacken, som är en öppenvårdsmottagning där personer som lever i hemlöshet kan få vård och behandling, samt MIKA-mottagningen, som vänder sig till personer som har erfarenhet av sex mot ersättning, sugardejting, samt stripp- eller porrbranschen.

Utöver detta har man på enheten för hemlösa arbetat med att nå ut bredare med information om verksamheten med målsättningen att nå ut till nya klientgrupper. Man har använt sig av försörjningsstöd och stödsektionerna inom ramen för enhetens myndighetsutövning, men även vänt sig till uppsökarnas som organisatoriskt tillhör socialförvaltningen. Ombuden har även knutit kontakter med vissa frivilligorganisationer.

Antal personer som har haft stöd av personligt ombud under 2021, fördelat på kön och områdeskontor/stadsdelsnämnd.

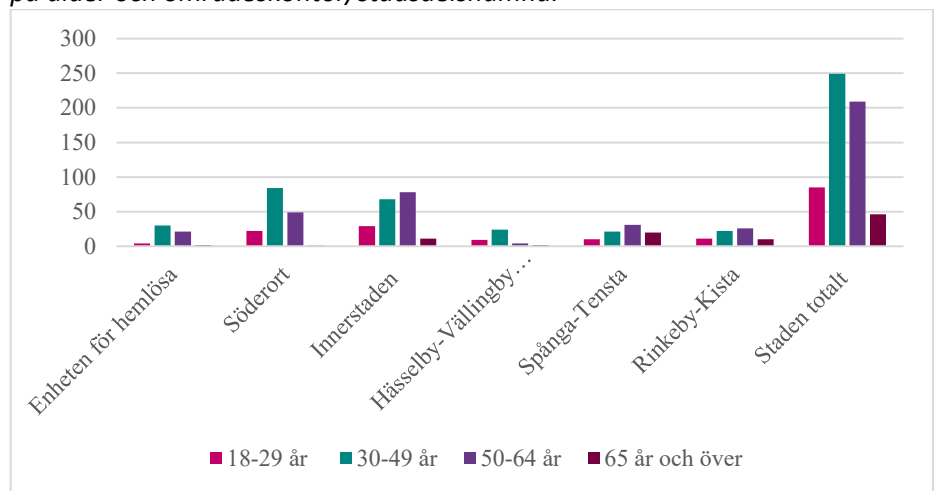
	Kvinnor	Män	Totalt
Enheten för hemlösa	14	43	57
Söderort	102	54	156
Innerstaden	92	94	186
Hässelby-Vällingby och Bromma	22	17	39
Spånga-Tensta	41	41	82
Rinkeby-Kista	38	31	69
Hela staden	309	280	589

Källa: stadsdelsnämndernas och områdeskontorens årsrapportering till Länsstyrelsen, 2021.

De personer som söker stöd av personligt ombud är främst mellan 30 och 49 år. Dessa utgjorde 42 procent av målgruppen, följt av ålderskategorin 50-64 år som utgjorde 35 procent.

Personer mellan 18-29 år utgjorde 14 procent av målgruppen och 8 procent var 65 år eller äldre. Spånga-Tensta skiljer sig från resten av staden och har en relativt stor grupp som är 65 år eller äldre, 24 procent av stadsdelsnämndens ärenden.

Antal personer som hade kontakt personligt ombud under 2021, fördelat på ålder och områdeskontor/stadsdelsnämnd.

Källa: stadsdelsnämndernas och områdeskontorens årsrapportering till Länsstyrelsen, 2021.

Av de personer som sökte stöd av personligt ombud 2021 hade 90 hushåll hemmavarande barn, vilket är en minskning med femton hushåll från 2020.

Kontaktorsaker

De vanligaste kontaktorsakerna är stöd i kontakt med myndigheter, (vården undantagen) och stöd i frågor som rör ekonomi, vilket även var fallet föregående år. Det är också vanligt förekommande att personer söker stöd för frågor som rör behov av struktur i vardagen. Behov av struktur i vardagen kan leda till att den enskilde i förlängningen ansöker om boendestöd eller god man och att behovet därefter tillgodoses genom dessa insatser.

De personliga ombuden ser liknande anledningar till varför man söker kontakt med dem jämfört med tidigare år.

Arbetsmarknadsinsatser och Arbetsförmedlingens omorganisations lyfts som en orsak till varför personer söker kontakt med personligt ombud. Frågor som rör kontakten med försörjningsstöd uppmärksammas som utmaningar för målgruppen.

I rapporteringen framkommer även att personer i målgruppen isolerat sig under pandemin, och att detta har lett till försämrat psykiskt mående och även att frågor som rör ekonomi och annat har blivit eftersatta.

Anledningar till varför individer tagit kontakt mer personligt ombud 2021, uppdelat på kontaktorsak och kön.

Kontaktorsak	Kvinnor	Män	Totalt
Ekonomi	92	78	170
Bostad	40	43	83
Sysselsättning	30	24	54
Struktur i vardagen	53	38	91
Bryta isolering	25	16	41
Relationsfrågor	11	4	15
Existentiella frågor	21	15	36
Stöd i kontakten med myndigheter	151	113	264
Stöd i kontakten med sjukvården	55	41	96

Källa: stadsdelsnämndernas och områdeskontorens årsrapportering till Länsstyrelsen, 2021.

Förändringar i målgruppen under 2021

Flera områdeskontor och stadsdelsnämnder rapporterar om upplevelsen av ett ökat behov av personligt ombud. Personerna som söker sig till personligt ombud har ofta en komplex problematik, vilket gör ärendena tidskrävande. Även personer som tidigare har klarat kontakten med myndigheter har under det senaste året sökt sig till personligt ombud, vilket kan vara en effekt av pandemin. De personliga ombuden lyfter, liksom tidigare år, en fortsatt trend med fler brukare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Uppmärksammade brister under 2021

De personliga ombuden rapporterar identifierade brister i vård- och omsorgssystemet. Bristerna rapporteras i tre olika kategorier: på handläggarnivå, lokal och central nivå. På handläggarnivå ingår identifierade brister på individuell nivå, till exempel bemötande. På lokal nivå ingår organisatoriska brister och brister i till exempel hälso- och sjukvården. På central nivå ingår brister i lagstiftning och regelverk samt resursproblem. Bristerna rapporteras vidare till Länsstyrelsen en gång per år och två gånger per år till ledningsgruppen.

Följande allvarliga brister har de olika områdeskontoren rapporterat under 2021:

Brister på handläggarnivå:

- Svårigheter med att nå handläggare, otydliga beslut och oklarheter kring ansvarsfördelning.
- Bristande information till klienterna gällande att man har rätt att ansöka trots att man initialt får information om att rätt till bistånd inte föreligger.
- Hög omsättning av personal inom alla myndigheterna. Detta kan generera en minskad tillit till myndigheterna. Klienterna tvingas upprepa sina behov och det saknas kontinuitet i ärenden. Det blir en otrygghet för klienten med hög personalomsättning samt många personer inblandade i ärendet.
- Bristande kontinuitet i kontakt med handläggarna. I kontakten med exempelvis ekonomiskt bistånd kan kraven för att beviljas försörjningsstöd även förändras om man får en ny handläggare.
- Det finns brister i den interna samordningen. Det är ingen som "äger" ärendet, man hänvisas runt mellan enheter.

Brister på lokal nivå:

- Kraven för en komplett ansökan om försörjningsstöd kan skilja sig åt månad till månad, särskilt om man byter handläggare. Detta medför oro för målgruppen. Ansökningsprocessen är krånglig och omfattande, varför det krävs insatser (ex. personligt ombud eller boendestöd) för att klara av den.
- Det förefaller sig vara läkarbrist på flera mottagningar och personalomsättningen är stor. Det saknas i hög grad specialistläkare.
- Det saknas samordning och kommunikation när man har kontakt med flera vårdgivare.
- Boendestöd saknar tid, resurser och ofta kompetens i ärenden som t.ex. rör socialförsäkringen.
- Boendestödet är inte alltid anpassat och bedöms ofta utifrån diagnos och inte utefter den enskildes faktiska behov.
- Stadsdelsförvaltningarna drar ner på boendestödstimman vilket leder till svårigheter för de personliga ombuden att avsluta ärenden.

Brister på central nivå:

- Digitaliseringen inom myndigheterna. Många klienter saknar tillgång till dator, smartphone eller mobilt bank-ID och klarar inte av myndigheternas krav på att bevaka sina intressen såsom sjukanmälan, fylla i kassakort till A-kassan eller egenremiss till sjukvård. Upplevelse av utanförskap ökar genom detta. Många har svårt att använda allmänna datorer då de saknar grundläggande kunskaper. Gapet blir

större mellan de som inte har digitala färdigheter och resten av samhället. De personliga ombuden har uppmärksammat att många i målgruppen allt mer hamnar i digitalt utanförskap ju mer digitaliseringen ökar.

- Brister i informationen från Försäkringskassan om de olika ersättningarna och samordningen mellan dessa, exempelvis sjukpenning och sjukersättning.
- Brister i samordningen och planeringen av SIP. Klienterna får bristfällig information om vad mötena ska syfta till.
- Bristande samverkan och samordning mellan myndigheter. Det åligger klienten att ha kontakt med en mängd olika handläggare på olika myndigheter. Det finns risk att klienten faller mellan regelverken hos Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Klienter bollas mellan dem och även mellan primärvården och specialiserade psykiatrin.
- Långa väntetider till vården. Även väntetider till behandling och terapi är långa och tillgången är begränsad.
- Arbetsförmedlingen upplevs som svåra att få tag på. I och med omorganisationen där man frångått personlig handläggning på Arbetsförmedlingen har kontakten blivit ännu svårare.
- Personer som utförsäkras från sjukförsäkringssystemet hänvisas till Arbetsförmedlingen trots att sjukskrivning och läkarintyg finns där bedömning gjorts att personen i fråga inte är arbetsför.
- Långa telefonköer och begränsade telefontider till Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och socialtjänsten.
- Stora svårigheter att hitta bostad och etablera sig på bostadsmarknaden

Åtgärder

I redovisningen till Länsstyrelsen har områdeskontoren även redovisat vilka åtgärder som har gjorts utifrån de brister som har identifierats. I en del fall har inga åtgärder kunnat rapporteras. Från områdeskontoret i söderort rapporteras att de personliga ombuden har träffat de professionella inom stadsdelsförvaltningarna för att tydliggöra innebörden av funktionsnedsättningar för målgruppen samt förbättra bemötandet. Ombuden har i vissa fall fått journummer till vissa myndighetsutövare då alla frågor inte kan behandlas under den begränsade telefontiden man normalt hänvisas till. Ombuden är även behjälpliga med att införskaffa mobilt bank-ID och har i vissa fall länkat vidare enskilda till kurser i digitala hjälpmedel som hålls på några av stadens öppna träfflokaler.

Bristerna lyfts även i ledningsgruppen för personligt ombud som leds av Samordningsförbundet Stockholms stad.

Covid-19 och dess påverkan på verksamheterna för personligt ombud

Chefsnätverket för personligt ombud och de personliga ombuden själva har lyft att verksamheterna blivit påverkade av pandemin. Under pandemin har det uppmärksammat att även klienter som har adekvata kontakter hänvisas till att kontakta de personliga ombuden för stöd och samordning som vårdgivare och myndigheter är ansvariga för, vilket medfört ett ökat tryck på verksamheten. De personer som har sökt sig till personligt ombud har även en mer komplex problematik, vilket kan ha att göra med att samverka med externa aktörer inte fungerar optimalt på grund av att fysiska möten inte skett i lika stor utsträckning som tidigare.

Pandemin har inneburit att många verksamheter behövt ställa om till att använda sig av digitala möten vilket är, och har varit, en svårighet för många av de personer som söker sig till personligt ombud. Detta påverkar det digitala utanförskapet som råder inom målgruppen. Pandemin har också inneburit en försämrad tillgänglighet hos vård, socialtjänst och andra myndigheter som syns framförallt vid behov av SIP.

I dialog med andra verksamheter inom socialpsykiatri har det även framkommit svårigheter i samverkan med psykiatri, där bland annat SIP-möten har uteblivit med anledning av att digitala mötesverktyg inte funnits på plats eller inte bedömts säkra nog att använda i möten tillsammans med externa samverkansaktörer och enskilda individer. Det är av stor vikt att staden tillhandahåller tillhandahålla tillräckligt säkra digitala verktyg för att samverka med externa aktörer ska kunna fortlöpa.

Verksamheterna för personligt ombud har även behövt göra vissa förändringar i arbetssätt. Exempelvis uppges det i rapporteringen att man erbjudit fler telefonkontakter och att man tillhandahållit ett ökat utbud av stödinsatser till klienterna. Pandemin har även påverkat verksamheterna utifrån att vissa områdeskontor eller stadsdelsnämnder inte har kunnat erbjuda ombuden handledning eller kompetensutveckling i form av utbildningar.

Slutdiskussion

Insatsen personligt ombud är ett komplement till de biståndsbedömda insatser som finns för personer med psykiska funktionsnedsättningar. Det är en välutnyttjad resurs som syftar till

att personer med omfattande psykiska funktionsnedsättningar ska kunna tillvarata sina rättigheter i samhället.

Att förbättra samverkan, bemötande, tillgänglighet och kunskap om målgruppen är ett arbete som behöver fortgå kontinuerligt. De personliga ombuden har en viktig roll i att löpande påminna berörda myndigheter och vårdgivare om vikten av att anpassa vården och stödet att bättre möta målgruppens behov samt att rapportera de allvarligt brister de kommer i kontakt med. Ledningsgrupperna för personligt ombud ombesörjer att bristerna tas vidare till respektive organisation som i sin tur ska arbeta för att åtgärda det som inte fungerar. Bristande samordning är också något som bör adresseras inom de lokala samråden. De lokala samråden är ett samverkansforum mellan stadsdelsnämnderna, beroendevård och specialistpsykiatri.

Det är av stor vikt att staden tillvaratar ombudens kunskap om systemfel så att dessa kan användas i ett löpande förbättringsarbete inom stadens verksamheter. Verksamheterna behöver tillgängliggöras för personer med psykiska funktionsnedsättningar och bör särskilt beakta att serviceskyldigheten håller en god nivå. Serviceskyldigheten innebär att varje myndighet skall lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälpen skall lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. (Förvaltningslagen 4 §). Brister i serviceskyldigheten försvårar avsevärt personers möjlighet att tillvarata sina rättigheter i samhället.

Det är i dagsläget inte möjligt att bedöma hur pandemin kommer påverka målgruppen inom personligt ombud på lång sikt. Det är dock inte orimligt att målgruppen påverkas negativt på många sätt med en ökad digitalisering i samhället och därmed även utökat utanförskap om man inte har förmåga att använda digitala verktyg. Detta ställer även höga krav på de samverkande myndigheterna att inkludera den enskilde och arbeta med brukardelaktighet och – inflytande. Det är inte heller omöjligt att de personer som söker sig till personligt ombud kommer ha fortsatt komplex problematik med flera aktörer inblandade där samverkan inte har fungerat optimalt.

Vidare lyfts personligt ombud i utredningen *Från delar till helhet – En reform för samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet* (SOU 2021:93). I utredningen lämnas ett förslag som syftar till att öka den enskildes

möjlighet att få tillgång till ett oberoende stöd i kontakter med myndigheter och med vården. Det ska ske genom att personer med psykisk funktionsnedsättning till följd av skadligt bruk eller beroende i högre grad än idag får tillgång till ett personligt ombud, att de medel som avsätts till personligt ombud ökar och att samarbetet mellan personligt ombud och civilsamhället förstärks.

I utredningen föreslås att staten from 2023 höjer de permanenta medel som avsätts inom ramen för *förordningen (2013:522) om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar* från 100 miljoner till 150 miljoner.

Vidare föreslås att av det ökade anslaget till personligt ombud ska avsättas 10 miljoner för att stärka samverkan med civilsamhället. Ett sätt att samverka med civilsamhällesorganisationerna är genom Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP).

Socialförvaltningen ser det som positivt att utredningen föreslår att personer med samsjuklighet ska ges bättre tillgång till personligt ombud, och att utredningen föreslår att ekonomiska medel ska tillsättas för att stärka samverkan med civilsamhället. Ombudens roll, som även innefattar att identifiera och rapportera systembrister, kan på många sätt skapa synergieffekter i samverkan med brukarorganisationerna. Inte minst för att stärka den enskilde och skapa förutsättningar för delaktighet och inflytande på både individuell och strukturell nivå.

Sedan 2019 har socialförvaltningen tillsammans med äldreförvaltningen haft i uppdrag att se över förutsättningarna att stärka tillgången till personligt ombud för personer över 65 år. Även om det inte finns någon övre åldersgräns, befinner sig majoriteten av de personer som söker sig till personligt ombud i åldersspannet 30-49 år. I arbetet med detta uppdrag har det i dialog med stadsdelsförvaltningarna och socialförvaltningens enhet för hemlösa framkommit att verksamheterna i dagsläget är tungt belastade och att inflödet är stort, inte minst som en effekt av pandemin.

Socialförvaltningen ser att stadens utmaning i detta förslag ligger i att ha en ombudsverksamhet av tillräcklig kapacitet så att den kan tillgodose det behov som finns hos personer med psykisk funktionsnedsättning *utan* skadligt bruk och beroende, personer med psykisk funktionsnedsättning *med* skadligt bruk och beroende samt personer som är över 65 år. Ombuden i staden kan behöva kompetensutveckling och fortbildning utifrån den utökade

målgruppen och dess behov. Ombudsverksamheten behöver också ekonomiska förutsättningar och resurser i form av personal för att kunna erbjuda stöd till den utökade målgruppen.

Vidare anser socialutskottet i betänkandet *Bättre stöd till personer med funktionsnedsättningar 2021/2022*: SoU12 att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över dagens system med personligt ombud. Möjligheterna att få ett personligt ombud ser idag olika ut i landet, vilket riksdagen anser är fel. Utskottet föreslår en översyn av systemet med personligt ombud i syfte att säkerställa jämlika och rättssäkra villkor för målgruppen i hela landet. Riksdagen har bifallit utskottets förslag. Staden behöver bevaka denna fråga vidare.

Slutligen är det en utmaning att hitta fungerande och effektiva former för ledningsgrupperna där systembrister kan lyftas och i förlängningen leda till förbättringar för målgruppen. Det kräver att de systembrister som lyfts från de personliga ombuden tas på stort allvar och att samtliga representanter i ledningsgruppen är villiga att ta vidare de brister som lyfts till sina egna organisationer. Det kräver också en struktur för återkoppling, där myndigheterna ansvarar för att återkoppla. Socialförvaltningen ser också ett behov av att informationen om brister som rör stadens egna verksamheter tas tillvara och att verksamheterna dessa brister berör får kännedom om dem. Årsrapporten som sammanställer bristerna behöver få en större spridning i stadens socialtjänst och det kan även finnas behov att ta upp och arbeta med brister i de olika nätverken som socialförvaltningen ansvarar för. Många av de brister som ombuden lyfter i årsrapporteringen rör brister inom stadens egna organisationer men också goda exempel på hur man har arbetat med att åtgärda bristerna. Att använda sig av nätverksarbete med stadsdelsförvaltningarna kan vara ett sätt att få en större spridning av denna information.